

Стара Загора

Население (2013)	328 968
Територия (кв. км)	5 151,1
Брой на населените места	207
Относителен дял на населението в градовете (%)	71,8

Общ преглед

Област Стара Загора губи две позиции през 2011 г. и вече е на четвърто място по брутен вътрешен продукт на човек от населението в страната. Икономиката на областта има индустриален профил, като неизменно расте през последните години. Пазарът на труда продължава да изглежда сравнително добре, но през последната година има спад в заетостта и покачване на безработицата. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи и преките чуждестранни инвестиции остават на високи нива. Усвояването на европейски средства от общините среща предизвикателства.

В демографското развитие на областта се запазва отрицателният естествен прираст на населението, докато механичният прираст отново има положителна стойност след 2012 година. През последните две години спада дялът на висшестите в състава на работната сила. Сред положителните фактори за развитието на областта, посочени от местния бизнес, е пътната инфраструктура и конкретно завършването през 2013 г. на АМ „Тракия“.

Икономика

Брутният вътрешен продукт на област Стара Загора за 2011 г. е 10 067 лв., което я прави четвъртата най-богата област в страната. Структурата на местната икономика е традиционно доминирана от индустрията. Макар икономиката на областта да нараства неизменно през последните години, Стара Загора отстъпва второто си място по БВП на човек и заема четвърто място след столицата, София област и Варна. Заетостта в Стара Загора се сви през 2013 г., като спадна с четири процентни пункта до 44,8% за населението на 15 и повече години. Безработицата, която традиционно е сред най-ниските в страната, също нарасна чувствително и вече достига 10,6% (2013 г.).

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи и кумулативният размер на преките чуждестранни инвестиции нарастват и остават сред най-високите в страната за 2012 г. Усвояването на европейски средства от местните власти обаче е предизвикателство, като изплатените суми по договори на общините по оперативните програми изостават чувствително спрямо другите области. Най-добре в областта при усвояването на европейски средства се представят общините Чирпан, Гърково, Казанлък и Стара Загора, докато най-малко усвоени средства се наблюдават в Павел баня, Гълъбово и Мъглиж.

Данъци и администрация

Общините в област Стара Загора се характеризират със сравнително ниски данъци върху нежилищните имоти на предприятията и върху възмездното придобиване на имущество. През 2014 г. в областния център Стара Загора е повишен данъкът върху възмездното придобиване на имущество от 1,6% на 2,5%. Таксите за битови отпадъци на юридическите лица в Казанлък (2%) и Стара Загора (3,5%) са сред най-ниските за страната, макар в същото време да има леко повишение през последната година в областния център.

През 2014 г. се наблюдава покачване на оценките на бизнеса за взаимодействието му с областната и общинската администрация. Занижават се възприятията за корупция сред бизнеса. Оценката за качеството на предоставяните електронни услуги обаче пада. Около 43% от анкетираните през май 2014 г. фирми посочват, че са използвали такива услуги през последната година, като в повечето случаи става дума за използване на информация, изтегляне на бланки и пращане на формуляри по електронен път.

Общините в област Стара Загора контрастират в представянето си в рейтинга за прозрачност на органите на местното самоуправление, изготвен от неправителствената организация „Програма достъп до информация“. Най-добре по този рейтинг в областта се представят общините Стара Загора, Раднево и Казанлък, докато ниски оценки получават общините Николаево и Чирпан.

Инфраструктура

Пътната инфраструктура в област Стара Загора е добре развита. Важен фактор за развитието на региона е завършването през 2013 г. на АМ „Тракия“, свързваща столицата София с Бургас и Южното Черноморие. Прави впечатление, че през последната година намалява делът на пътищата с добро качество на настилката, макар като цяло състоянието на автомагистралните и първокласните пътища в областта да остава много добро. В процес на строителство продължава да е АМ „Марица“, която свързва АМ „Тракия“ с ГКПП Капитан Андреево и също ще окаже ползотворно влияние върху региона.

Железопътната мрежа в областта също е фактор за развитието, като гъстотата на жп линиите е сред най-високите в страната. От проведените анкети в областта се установява, че фирмите оценяват инфраструктурата като положителен фактор за развитието на бизнеса, нещо, което почти не се среща в страната – единствено в област Бургас бизнесът е по-доволен от инфраструктурата.

Демография

Населението на област Стара Загора през 2013 г. е 329 хил., което я нарежда на пето място в страната. Над 70% от хората в областта живеят в градовете. Спадът на населението през последните години се обуславя от устойчивия отрицателен коефициент на естествен прираст (под -5% през последните четири години), както и от отрицателното механично салдо за областта през периода 2007-2011 г. През последните две години механичният прираст на населението отново е положителна величина, т.е. областта отново е станала привлекателна за мигранти от други части на страната – предимно от съседните области.

Коефициентите на възрастова зависимост следват негативните тенденции за страната. Населението на 65 и повече години е 1,4 пъти повече от населението до 14 години. Коефициентът на демографско заместване вече спада под 60%, което условно означава, че на всеки 100 лица на възраст 60-64 години, които напускат работната сила, се падат по 60 лица на възраст 15-19 години, които се вливат в нея. Коефициентът на раждаемост (9,5‰ през 2013 г.) спада през последните години, но все пак остава по-висок от средните стойности за страната.

Образование

Процесите по оптимизация на училищната мрежа в Стара Загора продължават, макар броят на специализираните училища и професионалните гимназии да се запазва. Въпреки че за първи път от близо 10 години броят на преподавателите в основно и средно образование леко нараства през 2013 г., осигуреността с учители в областта (спрямо местните ученици) остава една от най-ниските в страната. Нетният коефициент на записване (V-VIII клас) е сравнително висок (82%). Относителният дял на второгодниците също е висок, но пък дялът на отпадналите намалява през последните 10 години. Средната оценка от матурата по български език и литература през 2014 г. в областта е 4,26, а процентът на неиздържалите се запазва на нива от около 4%.

През 2013 г. в Стара Загора се обучават над 5 хил. студенти, като Тракийският университет е фактор за привличането на млади хора в областния център. Дялът на висшистите в работната сила обаче леко спада през последните две години и остава нисък особено на фона на другите силни икономически центрове в страната – през 2013 г. всеки пети на възраст между 25-64 години в областта е с висше образование.

Здравеопазване

На територията на областта има 17 болнични заведения. В областния център са концентрирани няколко специализирани болници, както и извънболничната помощ. През последната година (2013 г.) има ръст както на болничните легла, така и на постъпилите болни за лечение в многопрофилните болници. Областта се отличава със сравнително добра осигуреност с общопрактикуващи лекари, но изостава по отношение на някои ключови медицински специалисти.

Дялът на здравноосигурените лица намалява през последните две години, но остава над средните нива за страната (88% през 2013 г.). В анкетата от май 2014 г. всеки пети посочва, че му се е налагало да пътува извън областта, за да ползва здравни услуги, което като цяло е относително нисък процент и потвърждава доверието на гражданите в местните лечебни заведения. Водещата причина, която посочват анкетиранияте, е липса на специалисти или доверието в определен специалист извън областта. Също всеки пети, ползвал медицински услуги през последните 12 месеца, посочва, че му се е налагало да прави нерегламентирани плащания за здраве.

Околна среда

Емисиите на възлероден двуокис в атмосферата леко спадат през 2012 г., но остават в пъти повече спрямо другите области в страната. Големите замърсители са предприятията в енергийния сектор и тежката промишленост. В областната стратегия (2014-2020) е записано, че въпреки направените инвестиции и значителното намаление спрямо 2007 г. все още не е постигнато устойчиво намаляване на замърсяването на атмосферния въздух в района на гр. Гълъбово.

Замърсяването с фини прахови частици също остава проблем, което се дължи на отоплението с твърди горива и интензивния трафик в областта. Събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население леко намаляват през 2013 г. до 341 kg на човек. През 2014 г. в област Стара Загора започна изграждането на регионална система за управление на отпадъците, която се финансира с европейски средства.

Вече над 70% от населението на област Стара Загора живее в селища с обществена канализация, като 61% от населението с достъп до канализация е свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води. През 2011 г. бе открита пречиствателна станция за отпадъчни води на Стара Загора, финансирана с европейски средства, която сериозно подобри показателите на областта.

Социална среда

Въпреки традиционно високите за страната доходи в Стара Загора през 2011 г. близо 58% от жителите на областта са живели с материални лишения. Относителният дял на бедните леко спада и вече малко под 1/4 от хората попадат под линията на бедността за областта. Подоходното неравенство остава високо, като отношението между доходите на най-богатите и най-бедните 20% от домакинствата достига над 8 пъти през 2011 година.

Престъпленията в областта се свиват, като за 2013 г. са регистрирани малко под 10 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението. Анкетите сред гражданите на област Стара Загора през май 2014 г. показват по-висока удовлетвореност от живота в областта спрямо предходни години. Относително по-висока удовлетвореност гражданите споделят по отношение на жилищните условия, образованието, здравето и социалния живот. Работата също е фактор, който води до удовлетворение, което не е често срещано в страната. Едва един на всеки шест анкетиран споделя, че би се преместил в друга област за постоянно местоживее, което е много ниско в сравнение с останалите области.

Ключови показатели за област Стара Загора

Показател/година	2009	2010	2011	2012	2013
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	9 207	9 654	10 067	n.a.	n.a.
Коефициент на заетост на населението над 15 години (%)	48,6	47,5	48,5	48,5	44,8
Коефициент на безработица на населението над 15 години (%)	3,9	6,7	6,3	7,1	10,6
Дял на бедните спрямо линията на бедността за областта (%)	24,2	26,9	24,00	n.a.	n.a.
Коефициент на възрастова зависимост (65+ към 15-64 г.), (%)	27,0	27,4	30,0	30,7	31,6
Коефициент на естествен прираст (‰)	-4,5	-5,2	-5,5	-5,8	-5,8
Коефициент на механичен прираст (‰)	-2,8	-4,9	-1,6	1,9	0,5
Дял на населението с висше образование, 15-64 г. (%)	19,3	19,3	21,5	20,5	19,5
Процент оценки на матурите по БЕЛ под среден 3,00	3,6	2,9	3,2	3,9	3,8
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,4	4,4	4,6	4,3	4,3
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	60,4	59,3	59,0	53,40
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	26,6	31,7	40,4	53,4	52,3
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с ПСОВ (%)	18,8	18,7	60,9	61,00	n.a.
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,8	87,6	90,6	89,7	88,4
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	162,6	153,9	156,0	170,4	205,5
Средногодишен доход на лице от домакинство, лв.	3 713	3 886	4 184	4 382	5 037